

LATVIJAS UNIVERSITĀTE

LATVIJAS UNIVERSITĀTEI – 80

KONFERENCES REFERĀTU TĒZES

Rīga 1999

U.Alksnis, I.Grosvalds

LU (LVU) ĶĪMIJAS KATEDRA UN ĶĪMIJAS FAKULTĀTE NO 1958.GADA

Mūsu gadsimta 40.gadu beigās LVU Ķīmijas fakultātē bija 3 ķīmiķu specialitātes. Ķīmijas tehnoloģija (gatavoja inženierus-ķīmiķus), Ķīmiķu (teorētiskā) ķīmija (gatavoja ķīmiķus zinātniskam un pedagoģiskam darbam) un farmācija (gatavoja speciālistus aptiekām un medikamentu ražošanai). 1950.gada beigās, nodibinoties Rīgas Medicīnas institūtam, Farmācijas nodaļa pārgāja uz šo mācību iestādi. 1951.gadā uz Farmācijas nodaļas bāzes izveidoja RMI Farmācijas fakultāti.

1958.gadā atjaunoja Rīgas Politehnisko institūtu. Viena no LVU fakultātēm, kas pilnībā pārgāja uz RPI, bija Ķīmijas fakultāte. Universitāte palika bez ķīmiķiem. Bet tajā pašā gadā LVU pievienoja Rīgas Pedagoģisko institūtu ar tā Ķīmijas katedru, kas atradās Valdemāra ielā 48. Tā kā LVU bija jāamāca ķīmija nākamajiem bioloģiem, ģeogrāfiem un fiziķiem, tad uz Rīgas Pedagoģiskā institūta Ķīmijas katedras bāzes 1958.gada septembrī izveidoja LVU Ķīmijas katedru. Par tās vadītāju kļuva biokīmiķis doc. Eizēns Cielēns (1916-1991) un katedra ietilpa Bioloģijas fakultātes sastāvā. RPI Ķīmijas fakultātē specializējās inženieru-ķīmiķu gatavošanā un pārtrauca gatavot speciālistus tīrajā ķīmijā. Tā kā Zinātņu akadēmijas sastāvā veidojās 3 ķīmijas institūti, tad tiem bija vajadzīgi ķīmiķi, kas sagatavoti zinātniskajam darbam. Šādus speciālistus 1959.g. 1.septembrī sāka gatavot LVU Ķīmijas katedra. Katedra strauji auga un 1964.g. 1.sept. kļuva par LVU Ķīmijas fakultāti. Tās organizators un pirmais dekāns bija docents Gunārs Slaidiņš (1934-1980). Šī gada beigās fakultāti beidza pirmie 15 ķīmiķi. Un tā Rīgā bija izveidojušās 3 ķīmijas fakultātes: RPI Ķīmijas fakultāte (tagad RTU Ķīmijas tehnoloģijas fakultāte), LVU Ķīmijas fakultāte un RMI Farmācijas fakultāte. Pirmie 5 LVU Ķīmijas fakultātes darba gadi bija smagi. Trūka laboratoriju iekārtas, trūka speciālistu. Darbā liela loma bija entuziasmam. Pirmo pilnslodzes profesoru (Voldemāru Grīnšteinu, 1911-1985) fakultāte ieguva 1969.g. Šajā pašā gadā izveidojās arī pašreizējā fakultātes struktūra ar Neorganiskās, Analītiskās, Organiskās un Fizikālās ķīmijas katedrām. No fakultātes absolventiem par zinātņu kandidātu pirmais kļuva Pēteris Kūka (1970.g.), bet pirmo doktora disertāciju, kas bija izstrādāta fakultātē, 1974.g. aizstāvēja doc. Haralds Gode. Zinātņu doktoru relatīvais skaits līdz ar to fakultātē pieauga līdz 6,7 % (LVU 5 %), bet docētāju ar zinātnisko grādu relatīvais skaits – līdz 60%, kas atbilda LVU vidējam līmenim.

Astoņdesmitie gadi fakultātes vēsturē iezīmējās ar zinātniskā darba vērsanos plašumā. Fakultātes docētāji un darbinieki katru gadu publicēja ap 150 rakstu un par izgudrojumiem saņēma ap 10 autorpatentus. Docētāju ar zinātnisko grādu relatīvais skaits 1989.g. palielinājās līdz 86%, bet profesoru relatīvais skaits līdz 10%. Mācību spēku kvalifikācijas ziņā fakultāte kļuva par vienu no labākajām LVU.

1990. g. 1.septembrī fakultāte pārgāja uz trīspakāpju apmācību - vispirms 4 gadus studenti iegūst bakalaura akadēmisko grādu, tad 2 gadus maģistra un pēc tam var turpināt studijas doktorantūrā un iegūt doktora zinātnisko grādu,

1992.g. sāk darboties LU Ķīmijas zinātņu nozares habilitācijas un promocijas padome. Šajā pašā gadā fakultātes Dome piešķīra pirmos maģistra grādus ķīmijā. Fakultāte ir saņēmusi vairāk nekā 1600 ķīmiķu. Tās darbu vadījuši: doc.G.Slaidiņš (1964-1969), doc.G.Mežaraups (1969-1970), doc.G.Rudzītis (1970-1977), doc. E.Jansons (1977-1984), prof.J.Drēģeris (1984-1995), bet kopš 1995.gada - prof. A.Zicmanis.

1997.gadā ievēlēja Valsts profesorus: Miķēli Veidi neorganiskajā ķīmijā, Andri Zicmani analītiskajā ķīmijā, Jāni Drēģeri organiskajā ķīmijā un Juri Tiliku fizikālajā ķīmijā. J. Tiliks pirmais no fakultātes mācību spēkiem kļuva par LZA akademiķi (1996.g.).